

Frågor och uppgifter

Realismen

Inledning

1. Vad är typiskt för 1800-talets realistiska litteratur (till skillnad från romantiken)?
2. Vad finns det för orsaker till realismens genombrott?
3. Vad finns det för romantiska inslag i realistisk litteratur?

Realismen Frankrike

1. Vad gör Stendhals bok *Rött och svart* till en realistisk roman?
2. Vad är *Den mänskliga komedin*? Vad är Balzacs syfte i sina böcker? Hur vill han påverka läsaren?
3. Vad handlar *Pappa Goriot* om?
4. Hurdan är Balzacs berättarstil?
5. Vad handlar Flauberts roman *Madame Bovary* om? Vad är nydanande i romanen?
6. På vilket sätt går Flaubert längre i realismen än tidigare realister, särskilt i berättartekniken?
7. Vad är naturalisternas syfte med litteraturen? Hur ska en författare skriva, enligt dem?
8. Fördjupning (med Naturkunskapen): Studera darwinismen och hur naturalisterna använder Darwins idéer på samhället och i litteraturen.
9. Vad är grundidén i Zolas romanserie *Les Rougon Macquart*?
10. Vad handlar romanen *Krogen* om? Vad handlar *Germinal: Den stora gruvstrejken* om?
11. Vilka moraliska frågor och tankar om samhället fångar Maupassant i novellen *Fettpärlan*?
12. Diskussion: Skiljer sig människans beteende idag jämfört med i novellen? Varför eller varför inte?
13. Vad för sorts romaner skrev Alexandre Dumas d.ä.?
14. Vilka romantiska drag finns i Jules Vernes romaner?
15. Vilka kvinnofrågor berör George Sand i sina böcker?
16. Vad är romantiskt i Merimées noveller?
17. Vad menar Gautier med slagordet ”konst för konstens egen skull”?
18. Vad är nydanande i Baudelairens poesi?
19. Vilka ”problem” hos den moderna människan skildrar Baudelaire?
20. Hur vrider Baudelaire på den romantiska föreställningen om skönhet?
21. Vad innebär dekadent skönhet för Baudelaire? Hur gestaltas den i hans dikter?
22. Hur gestaltas fulhet såsom skönhet i dikterna?
23. Vad finns det för chockerande realistiska drag i en del dikter?
24. Diskussion: Är Baudelairens idéer om staden, shopping, tristess, frestelser och skönhet fortfarande aktuella? Varför eller varför inte?

Realismen England

1. Vilka samhällskritiska frågor tar Dickens upp i sina romaner?
2. Vad handlar *Oliver Twist* om?
3. Vilka romantiska drag finns i hans romaner?
4. Jämför Dickens realism med Balzacs.
5. Vad handlar Charlotte Brontës roman *Jane Eyre* om? Vad finns det för likheter och skillnader med Dickens romaner?
6. Vad handlar Stevensons bok *Dr Jekyll och Mr Hyde* om? Vad är romantiskt respektive realistiskt i romanen?
7. Diskussion och fördjupning (med psykologi): Jämför dubbelgångarmotivet i böcker och filmer, t.ex. *Dr Jekyll och Mr Hyde*, *Djävulselixiret* (ETA Hoffmann), *Dubbelgångaren* (Dostojevskij), *Fight Club* (Chuck Palahniuk – även filmen) och många andra. Man kan också tänka på berättelser där en person förvandlas till monster, t.ex. varulvar. Varför är motivet oftast laddat med obehagliga känslor, som skräck, förtvivlan, hjälplöshet etc? Vad är det med motivet som skrämmer oss?
8. Vad är den mest kända engelska barnboken från 1800-talet? Vad handlar den om?
9. Vad finns det för koppling mellan naturvetenskapens metoder och Sherlock Holmes? Vad heter författaren till Sherlock Holmes-böckerna?
10. Vem har skrivit *Dracula*?

Realismen Ryssland

1. Vad är utmärkande för de ryska realisterna?
2. Vilka romantiska och realistiska drag finns i Gogols *Petersburgsnoveller*?
3. Vad är realistiskt i *Döda själar*?
4. Vad är konflikten/temat i Turgenjevs roman *Fäder och söner*?
5. När utspelar sig Tolstojs roman *Krig och fred*? Vad vill Tolstoj säga med boken, vad är budskapet?
6. Vad handlar *Anna Karenina* om? Vad är bokens tema – vilka begrepp står mot varandra? Vad är bokens budskap?
7. Varför fick Dostojevskij epilepsi och en fördjupad kristen tro?
8. Hur visas en sinnessjuk människas psykologi i romanen *Dubbelgångaren*?
9. Vilka idéer om den moderna människan och det moderna samhället behandlar Dostojevskij i *Anteckningar från ett källarhål*?
10. Diskussion: Har Dostojevskijs källarmänniska rätt i sin analys? Har världen blivit ett kristallpalats som styrs av förnuft och lyckotänkande? Varför eller varför inte?
11. Vad är grundidén i Dostojevskijs tjocka romaner?
12. Vad handlar *Brott och straff* om? Vad är bokens psykologiska ”analys”? Hurdan är bokens stil? På vilket sätt är boken en samhällsrealistisk, en psykologisk och en idéroman?
13. Fördjupning (med Psykologi): Studera sjukdomsbilden i *Dubbelgångaren*, *Anteckningar från ett källarhål* och/eller *Brott och straff* enligt psykologiska termer som neuros, psykos och borderline. Gör en diagnos av huvudpersonen.
14. Vad är handlingens centrum i *Bröderna Karamazov*?

15. Vad handlar berättelsen *Legenden om storinkvisitorn* i boken om?
16. Var finns den egentliga spänningen i *Bröderna karamazov*? Vad är dess egentliga kamp?

Realismen Tyskland och USA

1. Vad handlar Fontanes roman *Effi Briest* om?
2. Diskussion: Diskutera problematiken i *Effi Briest*. Jämför med idag – hur ser vi på trohet/otrohet idag? Hur löser vi det? Vad har vi för hedersbegrepp idag? Vad finns det för hederskulturer i olika länder?
3. Vad kritiserar Harriet Beecher Stowe i romanen *Onkel Toms stuga*?
4. Vad handlar Thoreaus bok *Walden* om? Vad kritiseras i boken?
5. Vilka teman finns i Poes noveller? Hur skiljer han sig från romantikens författare trots hans romantiska teman? På vilket sätt är Poe nydanande för detektivberättelsen?
6. Vad handlar Melvilles roman *Moby Dick* om? Hur kan man tolka romanen och dess symbolik?
7. Fördjupning och diskussion (med Naturkunskap, Historia, Filosofi): Hur har människans kamp med naturen sett ut genom tiderna? Hur har människan påverkat naturen? Hur är förhållandet mellan människan och naturen idag?
8. Vad handlar Mark Twains bok *Huckleberry Finns äventyr* om? Vilka teman speglar handlingen?
9. Hur märks en panteistisk livssyn i Whitmans dikter? Vad är utmärkande för hans stil? På vilket sätt finns en demokratisk känsla i dikterna?
10. Vad är typiskt för Dickinsons lyrik?

Sekelskifteslitteraturen

Inledning

1. Vad är en bohem? Varför vände många konstnärer ryggen åt det vanliga, borgerliga livet under andra hälften av 1800-talet? Vad innebär fin de siècle-stämning? Vad reagerar man mot?
2. Vad betyder l'art pour l'art? Vad innebär idén för poeterna i slutet av 1800-talet? På vilket sätt är principerna l'art pour l'art och symbolism en reaktion mot realism och naturalism?

Berättare

1. Hur gestaltas dekadenta idéer i Huysmans roman *Mot strömmen*?
2. Diskussion: Är våra upplevelser idag konstlade p.g.a. tekniken, reklam, moden, vanor etc? Har vi svårt att leva ett "genuint, äkta" liv idag? Eller finns det inget konstlat eller äkta liv? Vad innebär egentligen "äkta"?
3. Vad handlar Oscars Wildes roman *Dorian Grays porträtt* om? Vilka teman tar boken upp? Hur är de aktuella idag?
4. Diskussion: Hur är vår syn på ungdomlighet och skönhet idag? Jämför ev med en ak-

tuell författare som Michel Houellebecq.

5. Vad handlar Conrads roman *Mörkrets hjärta* om? Vad finns det för symbolik i boken? Hur kritiseras kolonialismen av Afrika?
6. Diskussion: Hurdan är människan innerst inne? Blir vi bättre av civilisation? Eller är vi råa som naturkrafterna? Eller är naturen god?

Lyrisk

1. Vad finns det för typiska drag i symbolistisk lyrik?
2. Vad är målet i en dikt, enligt Verlaine? Vad för sorts stämningar fångar han ofta?
3. Berätta lite om Rimbauds liv.
4. Vad har Rimbaud lärt sig av Baudelaire?
5. Vad ska poeten förmedla istället för det egna jagets tankar, enligt Rimbaud? Hur märks det i dikten *Den berusade båten* och början av prosadikten *Efter Syndafloden*?
6. Hurdant är Rimbauds bildspråk?
7. Vad finns det för inslag i Morgensterns poesi?
8. Hur påminner Rilkes dikt *Pantern* om en tavla eller skulptur?
9. Vilka teman berör han i samlingen *Duinoelegierna*? Vad symboliserar änglarna i dikterna?
10. Vad är de symbolistiska inslagen i Alexander Bloks dikt *Det okända*?

Dramatik

1. Vad innebär tekniken med en ”fjärde vägg” i skådespelarkonsten?
2. Hur skojar Jarry med sin tids borgerlighet och teaterkonst i dramat *Kung Ubu*?
3. Vilka teman finns i Wedekinds dramer? Vad symboliserar Lulu i hans två Lulu-dramer? Vilket socialt problem tas upp i dramerna?
4. Vad vill Schnitzler visa upp i sina dramer?
5. Vad för sociala problem tar Shaw upp i sin dramatik? Vad för socialt experiment genomförs i *Pygmalion*? Vem var Pygmalion i grekisk mytologi?
6. Vad handlar Yeats drama *Cathleen, Houlihans dotter* om? Vad symboliserar gumman i dramat? På vilket sätt var pjäsen aktuell då?
7. Hur bryter Tjechov med klassisk dramatik? Vad är realistiskt och naturalistiskt i hans dramer? Hur laddar han dem trots svag och ospännande handling – hur används undertext?

Litteraturen i Norden 1830-1910

Romantisk realism i Norden

1. Vad finns det för realistiska inslag i Bremers och von Knorrings romaner?
2. Vad handlar Almqvists roman *Det går an* om? Vilka samhällsfrågor tar den upp?
3. Vilka realistiska och romantiska drag finns i Flygare-Carléns roman *Rosen på Tistelön*?
4. Vad handlar Rydbergs roman *Singoalla* om?

5. Vad kritiseras i romanen *Den sista Athenaren*?
6. Hur skiljer sig Runebergs dikter inspirerade av serbiska visor från romantikens lyrik?
7. Vad handlar *Fänrik Ståls sägner* om? Vad är Runebergs syfte med verket? Hur skildrar han den vanliga soldaten?
8. Vilka idéer tar Rydberg upp i dikterna *Prometeus och Ahasverus* samt *Den nya Grottesången*?
9. Vad är skillnaden mellan en folksaga och en konstsaaga?
10. Vad handlar HC Andersens *Den fula ankungen* om? Vad är sagans tema och budskap?
11. Vad finns det för realistiska inslag i vissa av konstsaagorna? Ge exempel!
12. Säg något om Andersens stil och tonfall i sagorna. Hur fångas läsaren genom stil och tonfall?
13. Vilka sociala problem behandlar Camilla Collett i romanen *Amtmandens dotter*?
14. Vad handlar Ibsens pjäs *Brand* om? Brand påminner om Kapten Ahab i *Moby Dick* (fast de två har knappast hört talas om varandra); jämför de två verken.
15. Diskussion: Hur stora krav får man ställa på sig själv och sin omgivning? Vad ställer folk för krav, t.ex. föräldrar på barnen, personer på sig själva (t.ex. i skolan), vänner på varandra o.s.v.? Vad kan det få för konsekvenser?
16. På vilket sätt är Peer Gynt Brands motsats?
17. Diskussion: Är människor som Peer Gynt ibland? Varför i så fall – vad får oss att vara så?
18. Vad handlar Aleksis Kivis bok *Sju bröder* om?

80-talsförfattare i Sverige bredvid Strindberg

1. Vad menar Georg Brandes med att litteraturen ska sätta problem under debatt? Vad borde de skriva om och vilken stil borde de använda?
2. Varför gjorde Heidenstam och de andra nittitalisterna uppror mot 80-talslitteraturen? Vad skildrar de istället?
3. Vad handlar Victoria Benedictssons berättelser om?
4. Vad finns det för symbolistiska drag i Ola Hanssons *Notturmo*-dikter?
5. Vad kritiserade Stella Kleve i sina böcker? Varför såg många kvinnor snett på henne trots att hon kan kallas för feminist?
6. Fördjupning: Läs novellerna *Pyrrhussegrar* och *Dygdens lön* av Stella Kleve och August Strindberg. Jämför handling, tema, budskap och stil?

Strindberg

1. Varför räknas Strindberg som Sveriges största författare? Ge flera skäl.
2. Fördjupning (med Historia): Ta reda på mer om Giftasprocessen och Strindbergsfejden. Vad handlade de om? Vilka samhällsfrågor stod på spel?
3. Vad var Strindbergs Infernokris för något? Hur ändrades hans författarskap efter krisen?
4. Vad handlar *Röda rummet* om? Varför kallas boken ofta för den första moderna svenska romanen? Vad för samhällskritik framför Strindberg, och varför?

5. Vad är temat i novellerna i *Giftas*? Hur märks motivet natur kontra kultur i novellerna (och förordet)? Vad är Strindbergs ståndpunkter i boken? Vad gjorde att novellerna vållade så stor debatt?
6. Diskussion: Har Strindberg rätt eller fel i sin analys av förhållanden och familjeliv?
7. Vad handlar *Hemsöborna* om? Hur märks darwinistiska idéer i boken?
8. Vilka böcker av Strindberg är självbiografiska?
9. Vad handlar dramat *Mäster Olof* om?
10. Vad gör *Fadren* och *Fröken Julie* till realistiska och naturalistiska dramer?
11. Fördjupning: Jämför Strindbergs och Ibsens dramatiska teknik?
12. Vad handlar *Fröken Julie* om?
13. Fördjupning: Läs dramat och studera spel och maktkamp mellan de tre personerna, framför allt Julie och Jean.
14. Vad är utmärkande för Strindbergs symbolistiska dramatik?
15. Vad handlar *Ett drömspel* om? Hur sker saker på scenen liksom i drömmens värld? Vad vill Strindberg säga med dramat?
16. Fördjupning (med Religion): Studera de religiösa motiven i *Ett drömspel*, t.ex.: Indras dotter (Indra hade egentligen ingen dotter), sken och verklighet som i indisk filosofi och religion, bibliska citat i dramat, Gud provade att leva som människa på jorden.
17. På vilket sätt är Strindbergs 80-talspoesi oromantisk?
18. Fördjupning (för naturvetare): Studera dikten *Skapelsens tal och lagar* i *Ordalek och Småkonst*. Är beskrivningen riktig?

90-talslitteratur i Sverige

1. Vilka litterära teman förespråkade Heidenstam istället för 80-talets samhällsengagerande litteratur i naturalistisk stil?
2. Vad handlar dikten *Moguls kungaring* om? Vad vill Heidenstam säga med dikten?
3. På vilket sätt var diktsviten *Ett folk* radikal då?
4. Vad handlar *Folke Filbyter* och *Bjälboarvet* om? Vad är böckernas tema? Hur gestaltas det?
5. På vilket sätt är Lagerlöfs roman *Gösta Berlings saga* en del av 90-talslitteraturen? Vad finns det för teman i boken? Hur gestaltas de?
6. Hur förenar Lagerlöf romantiska inslag med modern berättarstil? Hur märks det i *Körkarlen*? Vad handlar boken om?
7. Vilka typiska 90-talsteman finns i Frödings poesi?
8. Vad finns det för symbolistiska drag i hans dikter?
9. Varför blev han åtalad för dikten *En morgondröm*? Vad vill han säga med dikten?
10. Vad handlar dikten *En ghasel* om?
11. Vad symboliserar gral i Frödings idédikter? Hur var han påverkad av filosofen Nietzsche? Vad är dikternas budskap?
12. Vad gör Fröding till en av Sveriges främsta poeter?
13. Vilka symbolistiska drag finns i Karlfeldts lyrik? Vilka andra 90-talsteman använder han?

14. Hur laddar Karlfeldt flera skikt i dikten *Nattyxne*?
15. Vilka symbolistiska drag finns i Ekelunds poesi?
16. Beskriv Söderbergs pessimistiska livssyn.
17. Hur märks pessimismen i *Martin Bircks ungdom*?
18. Varför väckte *Doktor Glas* så starka reaktioner hos läsare?
19. Fördjupning: Läs några avsnitt i *Doktor Glas* och studera Glas känslor och tankar.
20. Vad handlar *Den allvarsamma leken* om?
21. Diskussion: Ett av Arvids problem i boken (typiskt för Söderberg) är oförmågan att gripa ögonblicket, att agera så att det gynnar en; istället låter han möjligheterna rinna förbi honom. Varför blir det ofta så för många människor?

80- och 90-talslitteratur i Danmark, Norge, Finland och Island

1. Vad handlar JP Jacobsens roman *Niels Lyhne* om?
2. Vad för sorts människor vill Herman Bang skildra i *Ved vejen* och *Tine*? Hurdan är hans berättarstil? Vad handlar *Tine* om? Vari består tragiken?
3. Vad heter Danmarks två främsta symbolistiska poeter?
4. Vilka samhällsproblem belyser de norska åttitalisterna?
5. Vilka teman är vanliga i Ibsens dramer? Hur skapar han ofta konfliktsituationer? Förklara Ibsens dramatiska teknik – den retrospektiva tekniken.
6. Vad handlar *Ett dockhem* om? Varför väckte dramat så starka reaktioner? Hur skapas spänning i dramat? Vilka idéer står mot varandra?
7. På vilket sätt är begreppet livslögn centralt i *Vildanden*? Vad handlar dramat om? Hur används motivet seende/blindhet i dramat?
8. Diskussion: Varför hemfaller människor åt livslögner? Hur vanligt är det? Vad för livslögner finns det? Vem har mest rätt i dramat: Dr Relling eller Gregers Werle?
9. Fördjupning: Finn nyckelrepliker och vändningar i *Vildanden* eller *Ett dockhem*, d.v.s. sådant som får tidigare eller kommande händelser att antydast (exv pistolerna på väggen i början av *Vildanden*) eller komma i dagen.
10. Vilka känslor fångar Vilhelm Krag i dikten *Der skreg en fugl*? Hur görs det poetiskt?
11. Vilka 90-talsteman finns i knut Hamsuns böcker?
12. Hur gestaltas temana i romanerna *Sult* och *Pan*?
13. Vad heter Finlands främsta 90-talspoet?

Litteraturen i Asien 1830-1910

1. Hur förnyade Mirza Ghalib ghazal-diktningen på urdu?
2. Vilka teman finns i Rabindranath Tagores poesi?
3. Fördjupning (med Historia): Ta reda på mer om Sarojini Naidus poesi och hennes roll för Indiens självständighet.
4. Vilka teman är vanliga hos japanska realister? Ge exempel från ett par romaner.
5. Fördjupning (med Historia): Studera Japans modernisering i slutet av 1800-talet och hur det påverkade intellektuella och författare.